

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta – katedra trestního práva

**Oponentní posudek
na diplomovou práci Jána Ondíka**

"Trest smrti"

Diplomová práce studenta 5. ročníku Právnické fakulty UK v Praze Jána Ondíka, která je věnována problematice trestu smrti v jeho historickém vývoji ve světě i v České republice, je psána se zevrubnou znalostí problematiky na základě nastudování potřebné literatury. Zvolené téma je nepochybně aktuální i přesto, že trest smrti byl v České republice již na počátku devadesátých let zrušen (zákonem č. 175/1990 Sb.), neboť jak u nás, tak i v zahraničí (srov. například v poslední době určité iniciativy některých politiků v Polsku) se objevují hlasy volající po jeho znovuzavedení.

Předložená práce se po úvodu člení na kapitoly „Historie a způsoby realizace trestu smrti ve světě“, „Historie trestu smrti na území České republiky“, „Trest smrti v USA“, „Mezinárodní aspekt trestu smrti“, „Argumenty zastánců a odpůrců trestu smrti“, „Trest odnětí svobody na doživotí“, „Trest smrti a veřejné mínění“ a „Závěr“. Převážná většina kapitol je pak přehledně dělena na oddíly, případně i body. Na konci práce je připojen i přehled použité literatury, který svědčí o opatření dostatečného množství literatury pro zvolené téma, která byla i náležitým způsobem v práci využita a citována.

Po stručném úvodu se diplomant v kapitole věnované historickému vývoji trestu smrti a způsobům jeho výkonu od starověku až v podstatě po nedávnou dobu historie lidstva. Náležitým způsobem již v této kapitole přistupuje k problematice trestu smrti z hlediska účelu a přiměřenosti trestání, ale i z hledisek filosofických. Jediným nedostatkem je přílišné čerpání z práce J. Imberta: Trest smrti, a to i pokud jde o klasická díla trestněprávní literatury, které je možno citovat z originálů, resp. jejich překladů (viz např. Beccaria, Montesquieu atd.). Podobně autor postupuje i v další kapitole věnované trestu smrti na území České republiky, spíše však na území Československa (srov. části věnované samostatnému Slovenskému štátu). Nejzajímavější jsou jistě body, které se věnují zneužívání trestu smrti komunistickou mocí, byť mohly být více propracovány. Větší pozornost autor věnoval i ukládání trestu smrti za platnosti a účinnosti trestního zákona z roku 1961, kde zevrubně rozebral i podmínky jeho ukládání a nutnost přezkumu Nejvyšším soudem. Do značné míry je však jistě diskusní závěr, že „širší odbornou diskusí a poukazem na některá možná rizika ... jsme se mohli lépe připravit a reagovat na současný nelichotivý stav poznamenaný nárůstem brutálních a chladnokrevně plánovaných vražd“. Tento závěr není podložen žádnými argumenty a dokonce ani statistikou takových vražd v České republice. Navíc argument souhlasu laické veřejnosti s praxí ukládání trestu smrti za brutální a zvrženímhodné vraždy se nezdá příliš přesvědčivým, neboť se všeobecně uznává, že pokud by to bylo ponecháno na laické veřejnosti, nebyl by zrušen trest smrti zřejmě v žádné zemi.

V kapitole o trestu smrti v USA se autor dopustil přinejmenším nepřesnosti, pokud uvádí, že od roku 1976 byl v USA „znovuzaveden trest smrti“ (str. 36), což neodpovídá skutečnosti, neboť od roku 1967 (přesně 3. 6. 1967 – od té doby se čekalo na klíčové rozhodnutí Nejvyššího soudu USA) byl v USA pouze pozastaven výkon trestu smrti (Nejvyšší soud v rozhodnutí ve věci *Furman v. Georgia* z r. 1971 zrušil všechny stávající státní paragrafy o trestu smrti a uvolnil z cel smrti více než 600 lidí), což trvalo až do rozhodnutí případu *Greg v. Georgia* z roku 1976, a popravy čekajících odsouzených (přes 400 osob) započaly počátkem roku 1977 – první byl popraven Gary Mark Gilmore dne 17. ledna 1977 (viz např. Inciardi, J. A. *Trestní spravedlnost*, s. 496 až 502). Také závěr diplomanta, že současnou praxi v používání trestu smrti v USA je možno pochopit jen v systému americké demokracie respektující veřejné mínění ve větší míře než je tomu v zemích Evropy, je značně schematický a zjednodušující (str. 42).

Jádro práce nepochybně tvoří kapitoly věnované mezinárodnímu aspektu trestu smrti a argumentaci zastánců a odpůrců trestu smrti. Autor v nich především s potřebnou znalostí, byť dosti stručně, podává přehled rozhodujících přístupů OSN a Rady Evropy k trestu smrti s odkazem na příslušné mezinárodní smlouvy a dokumenty. V posledně uvedené kapitole velmi dobře a přehledně vymezuje jak argumenty pro trest smrti, tak i proti němu. Zajímavá je také kapitola věnovaná doživotnímu odsouzení jako náhradě za trest smrti, byť mi zde chybí podrobnější zhodnocení nově zavedeného ustanovení § 29 odst. 4 tr. zák., které vyvolává určité pochybnosti. Závěr práce je psán z hlediska vlastního přístupu autora k trestu smrti a částečné změny postoje na základě studia odborné literatury, i když, jak výslovně uvádí, by i nadále podporoval trest smrti u recidivistů s bohatou násilnou minulostí, kde by dlouhodobý trest nevedl k žádné nápravě.

Z toho pak vyplývají otázky pro obhajobu diplomové práce:

1. Můžete bližší vysvětlit závěr, že „širší odbornou diskusí a poukazem na některá možná rizika ... jsme se mohli lépe připravit a reagovat na současný nelichotivý stav poznamenaný nárůstem brutálních a chladnokrevně plánovaných vražd“ (viz str. 35).
2. Proved'te bližší zhodnocení účinnosti a legislativního zpracování novelizovaného ustanovení § 29 odst. 4 tr. zák.

Práce je psána srozumitelně a na potřebné jazykové úrovni. Velmi dobrá je celková úprava práce a její přehledné členění. Nedostatkem je pouze to, že u poznámek pod čarou diplomant neuvádí strany.

Předložená diplomová práce zcela vyhovuje požadavkům kladeným na diplomovou práci. Navrhovaná známka – 2.

V Praze dne 5. února 2008

Oponent:

Prof. JUDr. ~~Pa~~vel Šámal, Ph. D.